

Коломієць А.В.

студент,

Науковий керівник: Кравченко А.В.

кандидат економічних наук, доцент,

Національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Метою забезпечення на кожному підприємстві ефективного управління капіталом є одержання позитивних результатів господарської діяльності та оптимального використання всіх наявних ресурсів. Значення управління капіталом підприємства обумовлене особливими характеристиками капіталу. Він є основним фактором виробництва і головним джерелом формування добробуту його власників.

Капітал підприємства – це загальна, самозростаюча вартість засобів підприємства у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, які залучаються в економічний процес з метою отримання прибутку. В процесі функціонування він виконує низку функцій, зокрема:

- захисна – наявність капіталу дозволяє створювати на підприємстві додаткові резерви;
- виробнича – капітал обумовлює грошове забезпечення безперервності виробничих процесів;
- оперативна – капітал у грошовій формі дозволяє спрямовувати ресурси на придбання необхідних активів;
- регулююча – оцінка капіталу підприємства дає можливість визначити його фінансовий стан;
- інвестиційна – капітал виступає джерелом інвестиційних ресурсів підприємства;
- соціальна – капітал підприємства виступає джерелом соціально-економічного розвитку суспільства [1].

Пріоритетом у становленні капіталу підприємства є задоволення потреб у формуванні необхідних активів, оптимізації їх структури з позиції забезпечення умов ефективного використання. У своїй діяльності підприємство використовує як власний, так і позиковий капітал. Основою для започаткування і здійснення господарської діяльності будь-якого підприємства є власний капітал. Він представлений такими основними елементами: зареєстрований (пайовий) капітал, резервний капітал, капітал у дооцінках, додатковий, нерозподілений прибуток (непокритий збиток), неоплачений та вилучений капітал. В свою чергу, позиковий капітал підприємства за балансом відображається у складі зобов'язань, які поділяються на довгострокові; поточні; забезпечення; непередбачені зобов'язання.

Варто зазначити, що умови досягнення високих кінцевих результатів діяльності підприємства значною мірою залежать від структури капіталу, а

також від його середньозваженої вартості. Джерелами формування власного капіталу є грошові кошти, інші активи власників підприємства та капіталізований прибуток. Залучення позикового капіталу відбувається через отримання банківських та товарних кредитів, емісію облігацій, використання внутрішньої кредиторської заборгованості.

Значення капіталу, як основи фінансової стабільності розвитку підприємства вимагає проведення комплексної оцінки ефективності його використання. Результативність такої оцінки прямою мірою залежить від існуючих методів аналізу фінансового стану та від наявності на підприємстві достовірної інформації, як джерела для проведення аналізу.

Необхідним кроком у виявленні ефективності управління капіталом є аналіз існуючого стану. Інформаційною основою проведення аналізу є матеріали бухгалтерського обліку та звітності підприємства: форма № 1 «Баланс»; форма № 2 «Звіт про фінансові результати»; форма № 4 «Звіт про власний капітал»; оборотні відомості за рахунками, на яких ведеться облік формування та використання прибутку та резервного фонду підприємства; акти проведення дооцінок та уцінок необоротних активів; результати проведення емісії акцій; інші матеріали оперативного та управлінського обліку.

Обов'язковою складовою політики управління, як власним, так і позиковим капіталом, є оцінка ефективності використання капіталу. Для цього використовують комплекс методичних підходів та показників. Більшість вчених висловлюють думку, що найбільш прийнятними для цього є показники рентабельності та оборотності капіталу, а для визначення ефективності власного капіталу також слід аналізувати і ринкові показники фірми.

На підставі зарубіжного досвіду у сфері фінансово-економічної діяльності, показником міри ефективності використання капіталу є прибутковість (дохідність, рентабельність). У загальному вигляді формулу рентабельності власного капіталу можна записати наступним чином [2, с. 273]:

$$R_K = \frac{ЧП}{K}, \quad (1)$$

де ЧП – сума чистого прибутку підприємства;

K – середньорічна вартість капіталу.

Рентабельність всього капіталу, що використовується, характеризує рівень чистого прибутку, який генерується сукупним обсягом капіталу (що використовується) підприємства. Аналогічно розраховуються показники рентабельності власного та рентабельності позикового капіталу, при цьому в знаменнику формули приводиться середньорічна вартість, відповідно, власного та позикового капіталу підприємства.

Коефіцієнт оборотності капіталу визначається відношенням чистого доходу від реалізації до середньорічної суми капіталу підприємства [3, с. 223]:

$$K_{обк} = \frac{ЧД}{K}, \quad (2)$$

де ЧД – сума чистого доходу підприємства;

К – середньорічна сума капіталу.

Цей показник характеризує кількість оборотів, які здійснив весь капітал підприємства за певний період або показує обсяг реалізованої продукції, який припадає на одну гривню капіталу. В цілому, чим вищий цей показник, тим підприємство краще працює, а його фінансовий стан – міцніший. Аналогічно розраховуються коефіцієнти оборотності власного та позикового капіталу, при цьому в знаменнику формули приводиться середньорічна вартість, відповідно, власного та позикового капіталу підприємства. Оборотність капіталу у днях (тривалість обороту капіталу) розраховують діленням кількості днів у аналізованому періоді на коефіцієнт оборотності.

Таким чином, на підставі вище наведеної інформації, варто акцентувати увагу на найбільш прийнятних показниках для аналізу ефективності капіталу підприємства, а саме – рентабельність та оборотність капіталу, а також ринкові показники фірми. Постійний моніторинг названих вище показників дає можливість здійснювати ефективне управління капіталом підприємства, яке неможливе без використання сучасних методів дослідження та комп'ютерної техніки. Одним із таких методів є кореляційно-регресійний аналіз, який дає змогу не тільки встановити вид і достовірність причинно-наслідкових зв'язків, а й кількісну характеристику внутрішніх зв'язків даного економічного процесу. За результатами аналізу можна не лише виявити стратегічні відхилення, а й покращити показники фінансово-господарської діяльності в цілому.

Список використаних джерел:

1. Зеленіна О.О. Позиковий капітал як складова капіталу підприємства: місце та бухгалтерська природа [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ven.ztu.edu.ua/article/view/68940/64943>.
2. Чумаченко, М.Г. Економічний аналіз: навч. посібник / М.А. Болюх [та ін.]; ред. М.Г. Чумаченко; Київський національний економічний ун-т. – 2 вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2003. – 555 с.
3. Подольська В.О., Яріш О.В. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 488 с.